

quanta nobis à Deo collata sunt per Christi adventum.

Qua & loquimur non in doctis humane sapientie verbis, sed in doctrina spiritus. Quae etiam vobis annunciamus, non à philosophis vel grammaticis, sed à Dei spiritu eruditi.

Spiritualibus spiritualia comparantes. Illis ea dicentes qui possunt audire: non enim possunt nisi à sibi cognitis & similibus comprehendi.

Animalis autem homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei. Qui spiritum Dei non habet, animalis est: quia animalium ritu versatur, qui putat nihil esse post mortem. Et ideo ut animal ventri libidinique committit se, aeterna morte periturus.

Stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur. Stultitia illi videtur primo quod ille qui & passus, & mortuus est, & resurrexit: totius creaturae nunc Dominus praedicatur. Secundo contemnere propria bona, alteri praeberere maxillam, & caetera his similia Christi mandata.

Spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur: sicut scriptum est. Iudicat vana esse, in quibus carnales homines delectantur. Et ipse ita se agit, ut à nemine iudicetur. Sive omnia spiritualis discernit, & intelligit: & sensus illius ab homine non intelligitur animali. Item alia expositio: Omnia dicit quae sunt spiritualia. Non enim artes & disciplinas huius mundi, animalis homo nisi spiritualiter intelligat, scire potest.

Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis instruxit eum? Sensum Domini, qui est in viris spiritualibus, sine spiritu Dei nemo cognovit. Item sensus, hic intelligentiam significat.

Nos autem sensum Christi habemus. Qui spiritum sanctum accepimus.

Caput III.

ET ego fratres, non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Modo timens ne putent hoc solum habere sensum Domini, quod ipsi ut parvuli audierant: non, inquit, in me sensus Domini defecit, sed vobis virtus defuit audiendi. Item alia expositio: Arguit Apostolus Corinthios quod gratiam quam in principio credentes acceperant, perdidissent. Videtur autem hoc loco universos in commune increpare. Cum hi reprehendantur, qui non iuxta fidem conversantur.

Tanquam parvulis in Christo. Non aetate carnali, sed in Christo.

Lac vobis potum dedi, non escam. Nondum enim poteratis: sed nec nunc quidem potestis: adhuc enim carnales estis. Hoc & beatus Petrus ait: Deponentes igitur omnem malitiam & simulationem tanquam modo geniti infantes rationabiles, & sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem. Si ergo adhuc illi parvuli sunt qui omnem malitiam abiecerunt, & qui nondum sunt in virtute perfecti, quid de illis censendum est, quibus omnis malitia dominatur?

Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis. Ecce de quibus vitis carnales iudicantur: quae non proprie per carnem fiunt, sed de carnali sensu talia descendunt.

Et secundum hominem ambulatis? Qui nihil amplius habet quam caeteri homines, secundum hominem dicitur ambulare: sed in hoc loco ob defensionem singulorum hominum, homines appellatur.

Cum enim quis dicat, ego quidem sum Pauli: alius autem, ego Apollo: nonne homines estis? Vult nos plus esse quam homines.

Quid igitur est Apollo? quid verò Paulus? ministri eius cui credidistis. Si nos nihil sumus, quos ministros ipse constituit, quanto magis illi qui in carnalibus gloriantur?

Et unicuique sicut Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus nunc incrementum dedit. Hoc ipsum non ex nobis est, sed Dei donum est, ut per manus meas signa fierent, quae vos excitarent ad fidem: & Apollo sua vos doctrina firmaret: quia sicut planta sine aqua, sic fides sine doctrina marcescit. Si ergo & plantatio, & fons Dei est: quid nobis ascribitis quasi aliquid nostra virtute fecerimus?

Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat, Deus. Qui autem plantat, & qui rigat, unum sunt. Unusquisque autem propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. Nisi enim Deus incrementum dederit, sine causa laboramus. Nos mercenarii sumus in alieno agro. Alienis utimur ferramentis: nihil habemus proprium nisi mercedem nostri laboris.

Dei enim sumus adjuvatores: Dei agricultura estis: Dei aedificatio estis. Non in potentia, sed in verbo adjuvamus coli Dei agrum, & extrui templum.

Secundum gratiam Dei quae data est mihi. Non secundum meam virtutem. Sive ponendi fundamentum gratiam accepi: ut ibi praedicarem, ubi Christus non fuerat nunciatus. Ut sapiens architectus fundamentum posui. Non potest imperitus architectus ponere fundamentum.

Alius autem superaedificat. Alius doctor instituit supra fidem quam ego fundavi.

Unusquisque autem videat quomodo superaedificet. Sollicitus quam fortia & recta parietum latera conflurgant.

Fundamentum enim aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est: quod est Christus Jesus. Non est alius Christus, quem possit vobis aliquis praedicare, praeter Jesum cui fide firmissima credidistis. Hoc solum agitur, ne per doctorum negligentiam, obnoxii incipiatis esse gehennae.

Si quis autem superaedificat supra fundamentum hoc. Eiusdem artis est qui superaedificat, licet minor sit in opere, cuius ille est qui posuit fundamentum. Non ergo unusquisque homo super fidem suam aedificat, sed quilibet doctor: quia nec parietes per se aliquando possunt erigi, nisi fuerint ab operatore constructi. Item hic magistros, & doctores significat super fundamentum (quod est Christus) homines recte instituire vel pravè, in quibus magistrorum doctrina in die iudicii in igne revelabitur, ubi consumptis peccatoribus probati manebunt. Doctores autem super his qui probati fuerint, mercedem retributionis accipient: in illis verò quos ignis exurit, damno afficientur: quia in vacuum laboraverunt. Idem autem magistri in iudicium venientes, salvi fient, si tamen ipsi causa non fuerint perditorum. Quod autem ait: Si cuius opus arserit, damno affectus erit. Non hic (ut quidam putant) in igne flammæ arsurus sunt opera: sed homines, qui ita operati sunt ut mercantur incendio deputari. Si autem opera, id est crimina punientur, salvo eo qui perpetraverat, non erit ei damnum, sed lucrum. Unde manifestè ostenditur, sicut supra comprehensum est, homines esse aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulam. Quia acceptis institutionibus magistrorum, vel observant præcepta, vel negligunt.

Aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulam: uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim Domini declarabit: quia in igne revelabitur. In Ecclesia tria genera sunt bonorum. Est bonum, & melius, & optimum. Quod autem primo aurum posuit: ut sermo melius texeretur, sive ad fortitudinem, non ad speciem comparavit. Quia argentum fortius est auro, ideo meliori ponitur loco. Tria sunt è contrario genera malorum: Malum, pejus, & pessimum. Quae lignis, fœno, & stipulae comparantur.

Et uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Si cuius opus manserit: quod superaedificavit, mercedem accipiet. Aurum & argentum non solum non ardent, sed per ignem splendiora radiabunt. Ligna verò & caetera cremabuntur. Sive examinationem iudicii, igni voluit comparare: iuxta consuetudinem scripturarum.

Si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Si quis negligenter aut verbo docuerit, aut exemplo, perdet laborem suum: quia opus aridum infirmumque perfectit. Ipse autem salvus erit. In propria iustitia. Sic tamen quasi per ignem. Quod si ille non nisi per ignem salvus erit, qui iustus ex proprio est, quia negligenter aedificavit discipulos: quid de illis fiet qui & sermone non aedificant, & insuper scandalizant exemplo.

Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis. Nescitis cuius sitis templum: sive in singulis, sive in universa Ecclesia?

Si quis autem templum Dei violaverit: disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Sive suum corpus, peccando: sive Ecclesiam ad pravam doctrinam reducendo, vel certè exemplo proprio destruendo. Solent

hunc locum Novatiani opponere ad penitentiam excludendam. Quibus respondendum est, ad quid hoc ipsum scribitur: Spem veniae non habebunt.

Nemo vos seducat. Propria vel aliena adulatione deceptus.

Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc saeculo: stultus fiat, ut sit sapiens. Hic proprie mundi increpat sapientes, quos humana sapientia non permittebat sentire divina. Aliter: Si quis ad reddendam vicem injuria, si eadem fecerit, putet se esse sapientem, stultus fiat: In hoc enim saeculo stultus est qui evangelica voluerit implere præcepta: Qui enim percutienti alteram praeberet maxillam: voluntate stultus est, non natura.

Sapientia enim huius mundi stultitia est apud Deum. Nihil stultius est, quam ut velit se, qui non potest, vindicare, & Deo suam non reservat injuriam. Et ita de contumelia vindictam apud Deum perdet, & de patientia mercedem.

Scriptum est enim: Comprehendam sapientes in astutia eorum. Ad effugiendam manum Dei, nulla suffragatur astutia.

Et iterum: Dominus novit cogitationes sapientium, quoniam vanae sunt. Nihil utilitatis conferunt ad salutem.

Nemo itaque gloriatur in hominibus. In falsis scilicet Apostolis, humana tantum sapientibus, cum nec in nobis quidem, sed in eo cuius & ipsi sumus, sit gloriamur.

Omnia enim vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors. Omnia creata sunt propter sanctos: qui cum nihil habeant, possident cuncta. Possunt autem hac ad libertatem referre arbitrii, ut quod velint eligant, sive mortem, sive vitam.

Sive praesentia, sive futura. Omnia enim vestra sunt. Quod sanctis, tam praesentia quam futura divinitus sunt attributa: item Christi vitam mortemque significat. Quoniam propter nos & mortuus est, & resurrexit.

Vos autem Christi. Sic est Christus Dei, sicut alibi Deus dicitur Christi: & hoc fide divinitate velis intelligi. Caeterum hic de assumpti hominis forma tractatur, secundum quam & dicitur unctus.

Christus autem Dei. Quasi homo.

Caput IV.

SIC nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei. Non ut aequales Christo.

Hic jam quaritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniat. Interrogantis vox est: id est, jam hic vos putatis conscientias iudicari.

Mihi autem pro minimo est, ut à vobis iudicer, aut ab humano die. Humanum iudicium nullius dico momenti, in quo saepe veritas & iustitia frustratur. Diem enim hominis non concupivi, Jeremias ait.

Sed neque me ipsum iudico. Ego qui conscientiam meam optime novi, nihil esse me iudico. Neque me ipsum iudico.

Nihil enim mihi conscius sum. Male sentiunt qui dicunt: Nemo potest vitare peccatum.

Sed non in hoc iustificatus sum. Hoc pro humilitate dicit: Nihil enim mihi sum conscius: unde super homines debeam gloriari. Si hoc Paulus dicit: Quid à nobis dici debeat, cogitandum est. Sed non in hoc iustificatus sum.

Qui autem iudicat me, Dominus est. Non in quo me quidam ita laudant: quia ita quisque aliena laude non iustificatur, ut ne maculetur infamia. Unicusque enim apud Deum quod est, non quod dicitur, imputatur.

Itaque fratres nolite ante tempus iudicare, quousque veniat Dominus: qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Homo videt in facie, Deus autem in corde.

Et tunc laus erit unicuique à Deo. Ille verò laudabilis est, qui Dei testimonio laudatur, apud quem omnia occulta, & invisa sunt cognita.

Hac autem fratres transiuravi in me & Apollo, propter vos. Ut à nobis humilitatis sumatis exemplum: ne supra disciplinam scripturae audeat unusquisque adversus alterum pro alio inflari, doctore male contentionis adverso.

Ut in nobis discatis, ne supra quam scriptum est, unus ad-

Tom. V.

versus alterum inflatur pro alio. Hoc est quod dicit, ne unusquisque magistrum proprium praedicans, alter adversus alterum incitetur.

Quis enim te discernit? Hic ad ipsos inflatos per eloquentiam, verba convertit: quis te discernit cuius momenti sis?

Quid autem habes quod non accepisti? Quid enim boni ex temetipso habes quod à nullo didiceris: vel Dei dono minime consecutus sis?

Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Quasi in proprio gloriaris.

Jam saturati estis, jam divites facti estis. Hoc increpativo modo legendum, vel pronuntiandum.

Sine nobis regnatis. In nullo nostri indigentis.

Et utinam regnetis, ut & nos vobiscum regnemus. Utinam non essetis falsa gloriacione decepti, forsitan simul regnaremus.

Puto enim quod Deus nos Apostolos novissimos ostendit, tanquam morti destinatos. Nos omnium ultimos ad gentes tanquam ad mortem direxit.

Quia spectaculum facti sumus mundo, & angelis & hominibus. Omnes nostras publice spectant injurias: sive verè angeli, & homines: sive sancti homines & peccatores.

Nos stulti propter Christum: vos autem prudentes in Christo. Nos infirmi, vos autem fortes. Vos nobiles: nos autem ignobiles. Nos tanquam stulti propter Christum omnia sustinemus: Vos autem ita vultis esse Christiani, ut prudentiam saeculi teneatis. Nos infirmi, quia vicem reddere nolumus: Vos autem reddendo, fortes vos esse gloriamini. Nos nihil habentes voluntaria paupertate dejecti: vos vobis etiam nobilitatem terreni generis vindicatis.

Usque in hanc horam. Ab initio praedicationis nostrae usque in praesens tempus.

Et esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis caedimur, & inflabiles sumus. Non stamus in sedibus certis, ubique Evangelii necessitate iactamur.

Et laboramus operantes manibus nostris. Sic tamen operabantur, ut doctrinae officium magis impleverent.

Maledicimur, & benedicimur. Persecutionem patimur, & sustinemus. Blasphemamur, & obsecramus. Rogamus Deum pro his qui nos blasphemant.

Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus. Sicut scriptum est: Iustus immundus est apud malos.

Omnium perissemus usque adhuc. Omnium humillimi atque subiecti.

Non ut confundam vos, haec scribo: sed ut filios meos charissimos moneo. Poterant confundi de sua gloria, si eos non relevaret. Non enim ruborem illorum cupiebat, sed profectum.

Nam si decem millia padagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres. Omnes qui ab alio jam genitis ministrant, patres dici non possunt.

Nam in Christo Jesu per Evangelium, ego vos genui. In novam vitam me primùm praedicante, reformatos vos esse meministis.

Rogo ergo vos, imitatores mei estote, sicut & ego Christiani. Bonorum filiorum est, in omnibus bonos imitari parentes.

Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius meus charissimus, & fidelis in Domino. Quanto fidelior est caeteris, tanto charior cunctis.

Qui vos commonefaciat vias meas, quae sunt in Christo Jesu. Qui vos & meis literis, & suo commoneret exemplo: aliud enim sine alio prodesse non poterat.

Sicut ubique in omni Ecclesia doceo. Quomodo semper & ubique meum exemplum cum doctrina concordat.

Tanquam non venturus sim ad vos. Hic incipit causam fornicationis arguere.

Sic inflati sunt quidam. Veniam autem ad vos cito, si Dominus voluerit. Tandem aliquis de scientia falsa se iactat, usquequo verè scientiae praedicator advenit.

Et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem. Examinabo non eloquentiae pompam, sed conversationis effectum, ubi virtus fidei esse probatur.

Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute. Hic ostendit nihil prodesse doctrinam absque iustitiae operibus, ei qui non faciat quae facienda persuadet.

Quid vultis? Benignus magister discipulorum correptione-

Q 99 ij